

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра загальної психології та психодіагностики**

Студентський науковий альманах

(Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції студентів і молодих науковців "Гендерні
аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі"
Рівне, 15-16 квітня 2010 р.)

Рівне, 2010

Студентський науковий альманах. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих науковців "Гендерні аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі". Рівне, 15-16 квітня 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2010. – 198 с.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, директор Інституту психології і педагогіки РДГУ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України – співголова;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор РДГУ, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України - співголова

Безлюдна В.І. - професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Корчакова Н.В. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Созонюк О.С. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Яцюк Н.О. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № _____ від _____ 2010 р.

Отже, потреба пізнати себе, засвоєння еталону поведінки та уміння це використовувати виступають психологічними умовами самоусвідомлення та адекватної самооцінки.

Література

1. Ананьев Б.Г. *Избранные психологические труды*; в 2 т. – М.: Педагогика, 1990. – Т.1. – С.159.
2. Бех І.Д. Моральність особистості у психологічному ракурсі // *Філософ. і соціолог. думка*, 1994. - № 3, 4. – С. 172-184.
3. Павелків Р.В. Молодий школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин // *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки РДГУ. – Рівне, 2003. – Вип. 26. – С.6-10.*
4. Павелків Р.В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці. – Рівне: Волинські обереги, 2004. – 247с.
5. Холмогорова В.М. *Психологические условия нравственного развития дошкольника: Дисс... канд. психол. наук: 19.00.13. – М., 2001. – 178с.*

УДК159.923.2

РОЗВИТОК ЕГО-ІДЕНТИЧНОСТІ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ

Шпинюк Валентина, студентка 4 курсу

Керівник: кандидат педагогічних наук, професор Безлюдна В.І.
Рівненський державний гуманітарний університет

Я-концепція сприяє усвідомленій чи неусвідомленій, побудові поведінки людини. Я-концепція значною мірою визначає соціальну адаптацію, є регулятором поведінки й зовнішньоекономічної діяльності. Як свідчать численні дослідження, наявність позитивної Я-концепції є необхідною умовою позитивного розвитку та соціальної адаптації людини. Негативна Я-концепція, зниження самоповаги, іноді призводять до соціальної дезадаптації. Отже актуальність розгляду даної проблеми полягає в теоретичному розгляді структурних компонентів «Я – концепції». Метою відповідно є визначення умов, для розвитку у людини позитивної «Я-концепції», на певних її етапах.

У сучасній психології «Я-концепція» сприймається як один із компонентів особистості. Поняття « Я- концепція» висловлює єдність і цілісність особистості з її суб'єктивною внутрішньою стороною, тобто те, що відомо індивіду про себе, яким він бачить, відчуває й уявляє себе сам [1].

Проблемі розвитку "Я-концепції" присвячено дослідження багатьох зарубіжних психологів: А. Маслоу, К.Роджерса, У. Джемса, Кулі, Міда, А.Комбса, Е.Еріксона та ін. Своє бачення розвитку „Я-концепції” відобразили у своїх дослідженнях учені Ф.Є. Василюк, І.С. Кон, Є.Т. Соколова, В.В. Столін, І.Н. Міхеєва та ін. Разом з тим у багатьох психологічних теоріях не існує ані універсального визначення цього поняття, ані єдності в термінології.

Проблему розвитку, формування та змін „Я-концепції” відображено в підходах У. Джемса, символічному інтеракціонізмі Кулі та Міда, уявленнях про Его-ідентичність Е. Еріксона, феноменалістичній психології К. Роджерсата інших.. Проте система понять, розроблених в рамках перелічених вище концептуальних підходів, є поки найбільш продуктивними.

Розвиток ініціативності чи почуття вини – це 3 стадія розвитку, яка починає формуватися в дитини приблизно в чотири роки. . Дитина із почуттям провини стає скованою, пасивна, вона не цілеспрямована, легко підкоряється іншим дітям. Щоб ініціативність переважала над провинною, батьки повинні заохочувати допитливість, творчість і фантазії своїх дітей.

Розвиток працьовитості, або почуття неповноцінності – це ще 4 стадія розвитку дитини, яка охоплює шкільні роки, коли дитина входить у систематичну організовану діяльність й здійснює її самостійно, чи у взаємодії з іншими людьми. В дитини має з'явитися здатність сприймати свою некомпетентність у нових ситуаціях, як привід навчитися чомусь, а не як дефект особистості. Тому, якщо дитина чогось не вмів, завдання батьків та вчителів – переконати її, що успіх обов'язково прийде до неї тільки пізніше.

Розвиток еґо-ідентичності, або дифузії ідентичності у розвитку особистості характеризується найглибшою життєвою кризою. Дитинство спливає. Інтервал між юністю і дорослим станом, коли юнак прагне (шляхом спроб і помилок) знайти місце у суспільстві, Еґо Еріксон назвав «психічним мораторієм». Гострота цієї кризи залежить як від ступеня протікання попередніх криз (довіри, незалежності, активності та інших.), і від усієї духовної атмосфери суспільства. Невизначена криза веде до стану гострої дифузії ідентичності, яка і лежить в основі патології юнацького віку, цей синдром за Еріксоном: регресія інфантильного рівня та бажання якомога довше не набувати статусу дорослого ; невизначений, але стійкий стан тривоги; почуття ізоляції і самотності, спустошеності; постійне перебування у очікуванні чогось такого, що зможе змінити життя; страх перед особистісним спілкуванням і

нездатність емоційно звертатись до осіб протилежної статі; ворожість і цілковита зневага всіма визнаними громадськими ролями [2].

Отже з огляду на викладене, можна зробити такі **висновки:** "Я-концепція" - це сукупність всіх уявлень індивіда про себе, що проявляється у самооцінці, почутті поваги до себе, рівні домагань. Даною проблемою займалися, як вітчизняні, так і зарубіжні вчені висуваючи різні теорії та підходи щодо вивчення цього питання. Формування Я – концепції на різних етапах розвитку особистості включає в себе розвиток таких якостей, як ініціативності, або почуття провини; працьовитість, або почуття неповноцінності; розвиваючи Его ідентичність, чи дифузії ідентичності. На початкових етапах розвиток цих характеристик залежить від батьків і педагогів, які виховують дитину.

Література

1. Гримак Л. П. Резервы человеческой психики. – М., 1991. - с.197.
2. Обухова Л. Ф. Детская возрастная психология. – М., 1999. - с.105.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....	3
----------------	---

Розділ 1. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Багай Б., Павелків Р.В. Теоретичні аспекти становлення Я-концепції у молодшому шкільному віці.....	4
Антонець О. Самосвідомість і її структура.....	7
Бенедюк О. Шляхи самопізнання особистості.....	10
Габрієль К. Образ фізичного «Я» як детермінанта індивідуального стилю поведінки в соціальних контактах.....	13
Захарчук М. Генезис самосвідомості дитини.....	15
Корольчук І. Розвиток уявлень про саморегуляцію.....	16
Кравчук Я. Розвиток моральної саморегуляції у молодшому шкільному віці.....	19
Кулаков Р. Самооцінка та рівень домагань як складові професійного самовизначення старшокласників.....	21
Левшунова К. Дослідження саморегуляції.....	25
Майстренко Є. Детермінація Я-концепції дитини.....	28
Манзик О. Вимірювання самооцінки особистості.....	30
Мариніч О. Особливості розвитку самооцінки у дошкільному віці.....	32
Мартинюк Т. Психологічний аналіз розвитку самосвідомості особистості молодшого школяра.....	35
Марчук В. Особистісна рефлексія як засіб активізації пізнавальної активності підлітків.....	39
Онищук О. Загальна характеристика самопізнання як процесу.....	42
Орел В. Цілі й мотиви самопізнання.....	44
Осипчук О. Сфери і області самопізнання.....	46
Пархомей К., Корчакова Н.В. Поняття Я-концепції.....	48
Прит Т., Безлюдна В.І. Способи і засоби самопізнання.....	50
Ревко Н. Розвиток самопізнання у дитячому віці.....	53
Смоляк А. Феномен відношення людини до себе.....	55
Тимощук С. Дитячо-батьківські стосунки та їх вплив на ставлення дитини до себе.....	58
Ходневич Н., Безлюдна В.І. Формування Я-концепції дитини на різних стадіях розвитку.....	61
Хомич І. Передумови формування самооцінки молодших школярів.....	63
Шпинюк В. Розвиток Его-ідентичності в дитячому віці.....	66

РОЗДІЛ 2. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ

Безлюдна В. Гендерні аспекти розвитку Я-фізичного на висхідному етапі онтогенезу.....	69
Беднарська І. Гендерна соціалізація особистості.....	71
Гірак І. Психологічний аналіз гендерних відмінностей адиктивної поведінки осіб юнацького віку.....	74
Забрідня О., Яцюк Н.О. Психологічний аналіз суб'єктивних чинників емоційного вигорання майбутніх педагогів (гендерні аспекти).....	81
Карнаух В. Гендерні аспекти формування адиктивної поведінки у підлітків.....	84
Корчакова Н. Усвідомлене батьківство як напрям психології самосвідомості.....	88
Князева А. Особливості гендерного спілкування в дошкільному віці.....	91
Мартинюк В. Гендерні відмінності реагування на конфліктну ситуацію учнів старшого шкільного віку.....	93
Назарець Л. Динаміка розвитку пізнавальних інтересів підлітків з урахуванням гендерних відмінностей.....	96
Оксенчук О. Гендерні особливості уявлень студентів про відповідальне батьківство.....	100
Осьмак Л. Психологічні особливості тривожності жінок зрілого віку.....	103
Пінаєва М. Соціальна диференціація гендерної ролі.....	106
Руденко Н. Гендерні аспекти дослідження етнічної толерантності підлітків.....	109
Созонюк О. Вплив гендерних стереотипів на процес становлення особистості дівчат-підлітків.....	111
Тендюк І. Особливості статево-рольових уявлень в дошкільному віці.....	114
Тоюнда О. Вплив сімейних традицій на ставлення молоді до проблем гендерної рівності.....	118
Ямницький О. Особливості формування гендерних схем у процесі статево-рольової соціалізації дітей.....	121

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ
Серія ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 4

Заснований у 2008 р.

Відповідальні за підготовку збірника до видання – проф. Павелків Р.В.,
проф. Безлюдна В.І.

Комп'ютерна верстка Юрчук О.С.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний: гуманітарний університет, кафедра вікової та
педагогічної психології (к. 325, тел. 63-44-92)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі Рівненського
державного гуманітарного університету 33028 м. Рівне, вул.
С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ. Серія «Психологія». -
Випуск 4. - Рівне: РДГУ, 2010. — 197 с.

ISBN 966 — 7281 — 07 — 8.

**Збірник містить статті з актуальних проблем психології
самосвідомості. Опубліковані матеріали можуть бути корисними
для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів,
викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.**

УДК: 159.922:316.612

ББК 74.20